

La dona darrere la càmera (un documental)

Presentació

L'objectiu d'aquest treball de recerca és investigar sobre el masclisme que hi ha al món del cinema (sobretot darrere la càmera, en l'equip tècnic) i fer una crítica al respecte per conscienciar d'aquest problema que entre tots hauríem de solucionar. Partint del tòpic que la dona està més preparada per als oficis on es té contacte directe amb el client, veiem que en el cinema això està clarament demostrat.

El problema és que això no és cert, no estem més ben preparades per a aquestes feines, sinó que no ens deixen treballar en les altres; no es confia en el talent de la dona en les tasques tècniques.

El món audiovisual no està preparat per veure la part femenina en feines com les de muntatge, tècnic de so, ajudant de direcció... Ja des d'un principi està mal vist i, per prejudicis, quan pensem en professionals d'aquests sectors ens ve al cap la imatge d'un home.

Evidentment, la visió i la manera de pensar femenina és diferent de la masculina. Ningú no s'ha parat a pensar en com la visió femenina pot influir en els projectes audiovisuals?

És molt necessari que homes i dones treballin junts i aportin diferents idees en els projectes i que lluitin per solucionar aquesta desigualtat.

Metodologia

L'objectiu d'aquest treball de recerca és doble: saber quina és la quota de presència de la dona en l'equip tècnic d'una producció cinematogràfica i fer-ne un documental. D'aquests dos objectius, se'n deriven uns altres:

- Conèixer els equips tècnics d'una producció cinematogràfica.
- Comparar les diferents categories professionals d'un equip tècnic de cinema amb el sexe dels qui les ocupen.
- Demostrar que és necessària la visió femenina en el sector cinematogràfic.
- Descobrir què opinen els professionals sobre el masclisme al cinema.
- Demostrar que el sector del cinema no està preparat per a les dones.
- Aprendre les tècniques necessàries per fer un documental.

Per tal d'assolir aquests objectius primer es descriuen les diferents tasques de l'equip tècnic i artístic. En algunes de les fotografies utilitzades hi ha la presència de l'autora d'aquest treball, que està participant des de l'any 2018 en projectes audiovisuals tant davant com darrere de la càmera.

Premis Goya

Per tal de comprovar la quota de presència de la dona a l'equip tècnic i veure'n l'evolució al llarg dels anys, s'observen tots els premiats a totes les edicions dels Premis Goya. Aquests són els premis més prestigiosos del món cinematogràfic a Espanya (des del 1987 fins a l'actualitat) i entre les categories de premiats, deixant de banda els premis on el gènere no és transcendent, hi ha els de les diverses tasques de l'equip tècnic, i en aquests sí que es pot observar si la presència de la dona és òptima i si hi ha hagut una evolució positiva al llarg d'aquests trenta-tres anys.

Les entrevistes

D'altra banda, es fan un seguit d'entrevistes a professionals del sector per saber si pensen que la dona no té gaire protagonisme en el món de la producció cinematogràfica i en el món artístic.

Aquestes entrevistes són la base del material utilitzat per fer el documental. Se seleccionen quatre professionals que tinguin el perfil adequat: Sònia Vargas, Cèsar Constaní, Fermí Fernández i Maite Buenafuente (a l'entrevista amb Maite Buenafuente hi ha hagut un problema de so a causa que el material utilitzat no funcionava bé).

Cos del treball

Entenem per equip tècnic d'una producció cinematogràfica el conjunt de tècnics dirigits pel realitzador abans, durant i després del rodatge del film en les diverses tasques, que passen per: guió, producció, fotografia, decoració, so, maquillatge, vestuari, muntatge...

Totes aquestes tasques es poden classificar en diversos equips: l'equip de producció, el de direcció, el de càmera, el de so, el de direcció artística i el de postproducció. També hi ha el guionista i el músic, els quals no formen part de cap equip en concret. Cal comptar, a més, amb la feina de l'*script*.

L'equip tècnic està format per:

1. Guionista i músic
2. Equip de producció
3. Equip de direcció
4. Equip de càmera
5. Equip de so
6. Equip de direcció artística
7. Postproducció
8. Equip artístic

Dintre de cada equip hi ha moltes tasques diferents i molt importants per realitzar la producció cinematogràfica.

Els Premis Goya són els més importants actualment a Espanya en el món del cinema. Cada any se celebra la gala que tots els cinèfils estan esperant. El 2020 se'n celebrarà l'edició número 34. La primera edició es va realitzar el 1987 imitant altres premis similars com els Premis Cèsar. El guardó escollit va ser un bust de bronze del pintor espanyol Francisco de Goya.

Utilitzarem els Premis Goya per demostrar aquesta desigualtat que a poc a poc va millorant. De fet, les úniques feines que formen part de l'equip tècnic que són ocupades en un 70 % per dones són: maquillatge, perruqueria i vestuari.

	Nominades en maquillatge, perruqueria	Nominades en vestuari	Total de dones tècniques nominades
Edició 1987	0	1	2
Edició 1996	2	2	8
Edició 2002	5	1	19
Edició 2019	5	4	17

1987: En la primera edició dels Premis, com era d'esperar, no hi ha gaire presència de les dones; una de les dues nominades és en disseny de vestuari i, sorprenentment, l'altra nominació és per a la categoria de millor direcció.

1996: Després de nou anys la situació de la dona no ha millorat gaire, de fet només hi ha vuit dones, de les quals quatre són de disseny de vestuari o maquillatge i perruqueria.

2002: En veure les dades podem pensar que s'ha millorat, ja que hi ha dinou dones nominades. Segueixen sent poques, però la decepció encara és pitjor quan sabem que aquest any va ser una excepció. L'anterior i el següent el nombre de dones va tornar a baixar notablement.

2019: És l'última edició que s'ha fet i més de la meitat de les dones nominades ho són per a les categories més «artístiques». És evident que hi ha un problema i que se soluciona molt a poc a poc.

Conclusions

Observant els premiats de totes les edicions dels Premis Goya i amb les entrevistes a professionals s'ha comprovat que encara es discrimina la dona en el món del cinema. Si observem els Premis Goya del segle XX, encara és més difícil trobar una dona darrere la càmera: veiem que les poques dones que apareixen és en disseny de vestuari, perruqueria i maquillatge. Per exemple, el 1996, de vuit persones hi ha sis homes nominats a maquillatge i perruqueria.

La productora d'espectacles Sònia Vargas ha explicat que els productors i productores tenen un paper molt important, ells són els qui paguen, i qui té els diners pot decidir l'equip amb qui vol treballar. En relació amb això, Maite Buenafuente, per exemple, ens deia que cada vegada hi ha més homes en maquillatge i perruqueria, però que justament on es veuen més homes és en els càrrecs de cap, és a dir, que els caps de perruqueria i maquillatge són homes; per tant, que en els llocs de decisió hi hagi una presència cada cop més important de la dona és fonamental.

Altres professionals, com Cèsar Constantí, han dit que les dones no poden esperar que els homes es preocupin per solucionar el problema; la lluita més important és principalment seva. Si ho mirem al llarg de la història, tots els canvis a favor de la dona s'han produït lluitant, però les portaveus d'aquesta lluita eren dones. Moltes persones són molt conscients del problema, però ben poques fan alguna cosa per solucionar-lo.

Quan un director treballa amb dones a l'equip tècnic, aconsegueix un producte amb un nivell de sensibilitat i creativitat superiors, i un dels tòpics que s'ha de trencar és que la societat associa els treballs tècnics amb la força física i, inexplicablement, l'esforç físic s'associa als homes; llavors, la gent relaciona la imatge masculina amb les feines tècniques.

Extraiem de les entrevistes que un fet molt important a tenir en compte per canviar els prejudicis de la societat és l'educació. Amb tot, cal tenir molt present també que el cinema té una gran transcendència social (no només educa l'escola) i la seva influència a la societat és molt important. Si bé sembla que en el producte cinematogràfic que visualitza l'espectador hi ha un esforç per treballar per als drets de la dona, hi ha una part amagada, els equips tècnics, on la realitat per a la dona és ben crua.

Webgrafia

– Camaleón. <<https://www.camaleonrental.com/es/jefe-de-maquinistas/>> – Premios Goya. <<https://www.premiosgoya.com/>> – Technok. <<https://www.technok.es/es/blog-de-noticias/42-equipo-tecnico-de-un-rodaje>>
